

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

GYŰJTEMÉNYES MŰNEK MINŐSÜLŐ KIADVÁNYOK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

SZJSZT-15/12

A megkereső által feltett kérdések

A nyomozóhatóság (a továbbiakban: megbízó) 2012. október 9-én kelt, szakértőt kirendelő határozatában (a továbbiakban: határozat) az alábbi kérdéseket tette fel a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek.

1. A nyomozás során lefoglalt és köteles példányban rendelkezésre álló 1 db KÖNYV 1, 1 db KÖNYV 2, 1 db KÖNYV 3, 1 db KÖNYV 4, valamint 1 db KÖNYV 5 irodalmi művek és a feljelentés mellékletét képező 1 db KÖNYV 6, ISBN-szám nélküli kiadványnak a megvizsgálásával állapítsa meg, hogy azok szerzőijogdíj-oltalom alatt állnak-e, illetve kik a jogdíjjogosultak, és a KÖNYV 6. irodalmi mű szerzői jogot sért-e, és ezzel összefüggésben mekkora az okozott vagyoni hátrány összege jogosultanként az egyes kötetekre és összesen meghatározva. Megállapításánál vegye figyelembe a nyomozás során rendelkezésre álló, a nyomtatást végző társaság képviselője által tett tanúvallomásban rögzítetteket és az ahhoz kapcsolódó N. számú számla tartalmát. Megállapításait táblázatos formában is tüntesse fel!
2. Állapítsa meg, hogy 1 db KÖNYV 5 irodalmi műve és a feljelentés mellékletét képező KÖNYV 6, ISBN-szám nélküli kiadvány azonos tartalmú-e, azok egy szerzőtől erednek-e!
3. Állapítsa meg, hogy 1 db KÖNYV 5 kötete és annak egyes részei szerzői jogi védelem alatt állnak-e!
4. A szakértő egyéb észrevételeit kérdés nélkül is tegye meg!

Az eljáró tanács válasza a megbízó által feltett kérdésekre

Ad 1. Tekintettel arra, hogy a megkereső hatóság szakértőt kirendelő határozatának 1. kérdésében számos, önállóan értékelendő kérdést tett fel, e kérdéseket külön-külön alfejezetekben tárgyalja az eljáró tanács.

1.1. A feljelentő műveinek szerzői jogi oltalma

A feljelentő alábbi kiadványaival kapcsolatban kérdezi a megkereső hatóság, hogy azok szerzőijogdíj-oltalom alatt állnak-e:

KÖNYV 1,
KÖNYV 2,
KÖNYV 3,
KÖNYV 4.

A kérdés az eljáró tanács álláspontja szerint helyesen úgy teendő fel, hogy a fenti kiadványok szerzői jogi oltalom alatt állnak-e.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: Sztj.) az alábbiak szerint rendelkezik:

1. § (2) *Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:*

a) *az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,*

...

p) *a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.*

(3) *A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.*

...

4. § (1) *A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).*

(2) *Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.*

...

7. § (1) *Szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.*

(2) *A gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek és kapcsolódó jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogait.*

(3) *A gyűjteményes mű szerzői jogi védelme nem terjed ki a gyűjteményes mű tartalmi elemeire.*

...

94/B. § (1) *Az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették.*

A fentiek szerint tehát szerzői jogi oltalomban részesül többek között az egyéni-eredeti szakirodalmi mű, valamint a gyűjteményes mű, ha annak szerkesztése egyéni-eredeti. A szerzői jogi gyakorlat szerint „az egyéni-eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.”¹ Mindössze a rend kedvéért jegyzi meg az eljáró tanács, hogy az eljárás során nem merült fel adat arra nézve, hogy a fent megjelölt művek ne SZERZŐ 1 alkotásai lennének, illetve arra nézve, hogy a fent megjelölt művek más műnek a szolgai másolásai vagy átdolgozásai lennének.

A fent megjelölt művek alapvetően adatok, képek, illetve illusztrációk gyűjteményei, amelyeket adott esetben képalírások, szöveges megjegyzések, táblázatok stb. egészítenek ki. Az eljáró tanács megítélése szerint az adatok objektív információk, amelyek nem minősülnek egyéni-eredeti tartalomnak, ezekre a tartalmakra a szerzőt szerzői jog nem illeti meg. A fent megjelölt művekben szereplő képek, illusztrációk döntő részt érmék, bankjegyek reprodukciói, amelyekre a szerzőt szintén nem illeti meg szerzői jog, arra is tekintettel, hogy a bankjegyek, érmék kialakítása önállóan, grafikai műként szerzői oltalom tárgya lehet a grafikus szerző javára.

Az eljáró tanács álláspontja szerint adott esetben egyes tartalmak – különösen szöveges megjegyzések, illetve táblázatok – esetében megállapítható lehet az egyéni-eredeti jelleg, bár az eljáró tanács megjegyzi, hogy ezek a tartalmak is sok esetben objektív jellegű információkhoz kapcsolódnak, illetve ilyen információkat írnak le.

Az eljáró tanács megítélése szerint a fent megjelölt művek szerkesztése tekintetében megállapítható egyéni-eredeti jelleg, így azok gyűjteményes műveknek minősülnek.

E tekintetben az eljáró tanács hivatkozik a Szerzői Jogi Szakértői Testület egy korábbi megállapítására, amely szerint: „a gyűjteményes művön fennálló szerzői jogi védelem független a gyűjteményben szereplő egyes alkotóelemek (pl. képek, táblázatok, szövegek) szerzői jogi védelmétől. Az egyéni, eredeti jellegnek kizárólag a szerkesztés tekintetében kell fennállnia.”² A fent megjelölt művek tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű, így gyűjteményes műként a szerkesztés tekintetében oltalom illeti meg a szerzőt akkor is, ha a művek egyes részei, tartalmi elemei (adatok, képek) nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek, vagy nem a kérdéses művek szerzője számára részesülnek szerzői jogi védelemben. Megjegyzi azonban az eljáró tanács, hogy megítélése szerint az ilyen jellegű művek tekintetében az alkotói szabadság foka korlátozott.

Az Szjt. 94/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján SZERZŐ 1-et kell az ellenkező bizonyításáig szerzőnek tekinteni.

Végül, a feljelentéssel érintett kiadványok szerzői jogi oltalmára a határozat 1. kérdése is tartalmaz utalást, tekintettel azonban arra, hogy ez a határozat 3. kérdésében külön kérdés-

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex Kiadó, Budapest, 2006, p. 30.

² Ügyszám: SZJSZT-01/07/1.

ként is szerepel, így erre a 3. kérdés vonatkozásában térünk vissza. E kiadványok a feljelen-
tésben szereplő alábbi kiadványok:

KÖNYV 5,

KÖNYV 6 (ISBN-szám nélkül).

1.2. A KÖNYV 5 jogsértő jellegével kapcsolatos kérdés

Az Sztj. a jogsértés tekintetében az alábbi fő rendelkezéseket tartalmazza:

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

(6) Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

17. § A mű felhasználásának minősül különösen:

a) a többszörözés (18. § és 19. §),

b) a terjesztés (23. §),

f) az átdolgozás (29. §),

12. § (1) A szerzőt megilleti a jog, hogy művén és a művére vonatkozó közleményen – a közlemény terjedelmétől és jellegétől függően – szerzőként feltüntessék. A szerzőt a mű részletének átvétele, idézése vagy ismertetése esetén is meg kell jelölni. A szerző a neve feltüntetéséhez való jogot a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja.

29. § A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

Az eljáró tanács előrebocsátja, hogy e kérdésre a fenti 1. kérdés tekintetében kifejtettekből kiindulva, a kérdéses kiadványok részletes összevetését követően lehet választ adni. Az eljáró tanács tehát elsőként – pontokba szedve – a kérdéses kiadványok összehasonlítását végzi el, majd ezt követően ad választ arra, hogy a sérelmezett kiadvány jogsértő-e.

Az egyértelműség kedvéért az eljáró tanács rögzíti, hogy az alábbi kiadványok kerültek megvizsgálásra és összehasonlításra a határozatban foglaltak szerint:

A/1. KÖNYV 1,

A/2. KÖNYV 2,

A/3. KÖNYV 3,

A/4. KÖNYV 4,
B/1. KÖNYV 5,
B/2. KÖNYV 6 (ISBN szám nélkül).

A továbbiakban tehát az egyes kiadványok között feltárt hasonlóságok és különbségek kerülnek részletesen bemutatásra és elemzésre. A kiadványokra a szakértői véleményben a fentiek szerinti sorszámozással (A/1–A/4., illetve B/1–B/2.) hivatkozunk.

1. Mindenekelőtt leszögezendő, hogy a kiadványok tematikája hasonló: az egyik oldalon az A/1. számú kiadvány a Magyarországon kibocsátott fizetőeszközök közül az érméket (1848–2010), az A/2–A/3. számú kiadvány a bankjegyeket (1759–1925, illetve 1926–2009), az A/4. számú kiadvány pedig a speciális bankjegyeket (1846–2009) mutatja be, míg a másik oldalon a B/1–B/2. számú kiadvány összefoglalóan (érmék és bankjegyek egyaránt) igyekszik bemutatni a pénz történetét és fajtáit Magyarországon (1892–2011). E körben kell kitérni arra, hogy a B/1. és a B/2. számú kiadvány borítóját és első oldalát leszámítva azonos tartalmú, így a továbbiakban azokra egységesen, „*B kiadvány*” rövidítéssel történik hivatkozás.

2. Elsőként az összehasonlított kiadványok külső megjelenése, valamint a bennük használt színvilág kapcsán megállapítható, hogy a borítók és a hátoldalak teljesen különbözőek, a kiadványokon belül a fehér alapszín egyezik, egyébként az egyes pénznemeknél használt egyedi színek különbözőek (pl. a pengőrendszer az A/1–A/4. számú kiadványban sötétkék, a B kiadványban zöld színnel jelölik). A külső stílusjegyek vonatkozásában egyébként is megállapítható, hogy az összehasonlított kiadványoknál a formai kialakítás és a betűtípus eltérő, egyezik azonban az a koncepció, amely szerint az adott fejezetre jellemző színű kis téglalap jelenik meg minden oldal szélén, amelynek eredményeképpen – a fejezetenként különböző színnel megjelölt oldalszélek miatt – a becsukott kiadvány oldalnézetéből is látható, hogy egy adott fejezet a kiadvány mely részén kezdődik, illetőleg ér véget.

3. A kiadványokat fellapozva megállapítható, hogy míg az A/1–A/4. számú kiadvány egyaránt tartalommal, előszóval, köszönetnyilvánítással és a rövidítések magyarázatával/értelmezésével kezdődik, addig a B kiadvány elején ezek helyett reklámok, hirdetések találhatók, amelyek közül egyébként egyesek – más méretben és kiadványon belüli elhelyezéssel – az A/1–A/4. számú kiadványban is fellelhetők. Következésképpen a B kiadvány az említett hirdetési felületek mellett kizárólag az egyes érmék és bankjegyek adatokkal és illusztrációkkal történő bemutatását tartalmazza, az A/1–A/4. számú kiadvány ezek bemutatásán felül azonban rendelkezik többletelemekkel, jelesül tartalommal, előszóval, köszönetnyilvánítással és a rövidítések magyarázatával/értelmezésével.

4. Tekintettel arra, hogy a B kiadvány a koronarendszer (1892–1925) érméinek bemutatásával veszi kezdetét, rögtön látható, hogy az A/1. számú kiadványban megtalálható 1848–49-es szabadságharc, továbbá a Ferenc József korabeli (1848–1892) érmék nem képezik részét e kiadványnak, aminek alapján e vonatkozásban mindenképpen különbséget kell megállapítani a kiadványok között. Ezen túlmenően azonban, főként az A/1. számú

kiadvány tartalomjegyzékét olvasva látható, hogy az összehasonlított kiadványok egyaránt kronológiai sorrendben és azon belül azonos koncepció szerint veszik végig az érmefajtákat: koronarendszer (egyéb kiadások, tervezetek), pengőrendszer (egyéb kiadások, tervezetek), forintrendszer (forgalmi emlékérmék, forgalmi sorok, emlékérmek-kiadások, egyéb kiadások, emlékérmek-tervezetek).

5. A fentiekre tekintettel a kiadványok részletes összehasonlítását érdemes a koronarendszernél kezdeni, amely a B kiadvány 5. oldalán, illetőleg az A/1. számú kiadvány 43. oldalán egyaránt az 1 filléres érme bemutatásával indul. Látható, hogy az összehasonlított kiadványokban egy-egy érme bemutatása egyaránt annak – a kiadvány rendszere szerinti – sorszámával (pl. K1), hivatalos elnevezésével (pl. 1 Fillér), és kibocsátásának időintervallumával (pl. 1892–1914) indul, majd ezt követik az érme alapadatai, az érméről és annak egyes változatairól szóló táblázatok (az azokhoz fűzött esetleges megjegyzésekkel), továbbá képek, képalírások és esetenként egyéb illusztrációk, valamint az értékekkel kapcsolatos információk. Az összehasonlított kiadványok tehát egy-egy érme bemutatásánál ugyanazt az alapkoncepciót követik.

6. Ami ezen alapkoncepció egyes alkotóelemeit illeti, elmondható, hogy az összehasonlított kiadványok ugyanazt a sorszámozást használják az egyes érmék bemutatásánál a bal felső sarokban, így például a koronarendszer érméi az A/1. és a B kiadvány esetében egyaránt K1-től KT3-ig kerültek sorszámozásra, és egyaránt 44 féle érme bemutatását tartalmazták, azonos sorrendben és sorszámozással. A sorszámok egyezése az összes érme bemutatásán végigvonul, ennek megfelelően megfigyelhető, hogy amelyik érme fellelhető az A/1. számú kiadványban, az azonos sorszámmal megtalálható a B kiadványban is. Ez nem jelenti azonban azt, hogy a B kiadványban kizárólag az A/1. számú kiadványban található elemek kerülnek bemutatásra, hiszen a 175–185., illetőleg a 200–217. oldalon szereplő emlékkiadások egyedül a B kiadványban szerepelnek, a szerkesztő azonban az addicionális elemeket nem látta el saját sorszámozással, így azok sorszám nélkül kerültek feltüntetésre és ismertetésre. Megjegyzendő, hogy a plusztartalom egy része olyan érmék és emlékkiadások bemutatásából áll, amelyek az A/1. számú kiadvány kiadását követően, pl. a 2011-es évben kerültek kibocsátásra (lásd e körben a B kiadvány 183–185. oldalát).

7. Az egyes érmék bemutatásakor az A/1. és a B kiadvány egyaránt a következő alapadatokat tünteti fel: súly, átmérő, vastagság, anyag, előlap, hátlap, perem, forgalom időtartama („forgalomban”). Az összehasonlított kiadványokban ezen alapadatok ugyanabban a sorrendben jelennek meg, és ahol az A/1. számú kiadvány tervezőt is feltüntet, ott a B kiadvány is feltünteti a tervezőt, méghozzá ugyanúgy az „anyag” és az „előlap” adatai között. Továbbá azoknál az érméknél, ahol az A/1. számú kiadvány más alapadatokkal dolgozik, például elhagyja az előlapra, a hátlapra, a peremre vagy a forgalom időtartamára vonatkozó adatokat, ott a B kiadványban is ugyanazok az adatok kerülnek szerepeltetésre, illetőleg elhagyásra (pl. a B kiadvány 19. oldalának összehasonlítása az A/1. számú kiadvány 69. oldalával). A fentiekén túlmenően azokon a helyeken, ahol az A/1. számú kiadvány az alapadatokon

kívül megjegyzést/megnevezést is feltüntet (pl. „Fantáziaveret Károly Róbert garas min-tájára”), ott a B kiadványban ugyanaz a megjegyzés/megnevezés szintén megjelenik (pl. a B kiadvány 21. oldalának összehasonlítása az A/1. számú kiadvány 73. oldalával). Egyes esetekben fellelhetőek különbségek az adatokban, megjegyzésekben, pl. az egyes érmék pe-remén található recék számát, illetőleg a peremet alkotó más motívumok leírását a B mű tartalmazza (lásd példaként e körben a B kiadvány 126–130. oldalát).

8. Ami az egyes érmékhez tartozó táblázatokat illeti, azok egyaránt az egy adott évben kibocsátott érmék darabszámát, illetve azok mostani – pontosabban a kiadványok kiadá-sának időpontjában fennálló – hozzávetőleges értékét hivatottak szemléltetni. A táblázatok felépítésében és adataiban azonban már látunk különbségeket, amíg ugyanis az A/1. számú kiadvány a „kiadás” és a „darabszám” elnevezésű oszlop mellett a „szép”, „n. szép”, „kiváló”, „extra” és „Euro” kategóriát (négy kategória és euróérték) tartalmazza, addig a B kiadvány a „kopott”, a „szép” és a „kiváló” kategóriába (három kategória) sorolja az érméket állapotuk, valamint annak megfelelő hozzávetőleges értékük szerint. Továbbá amíg az A/1. számú ki-advány a táblázat egyes kategóriáinál az érmék értékét ezer forint alapegységben adja meg, valamint az „extra” minőségű érme értékét euróban is feltünteti, addig a B kiadvány a teljes forintösszegeket kiírja, azok euróban kifejezett értékeinek feltüntetése nélkül. Ezen túlme-nően a más elnevezésű és eltérő számú kategóriák mellett maguk az ott feltüntetett értékek (forintösszegek) is különböznek, ami alátámasztja, hogy az összehasonlított kiadványok e táblázataiban használt különböző elnevezésű kategóriák nem feleltethetők meg teljesen egy-másnak annak ellenére, hogy az érmék kiadási éve és kiadott darabszáma majdnem minden esetben teljes egyezést mutat ugyanezen táblázatok első két oszlopában.

9. A fentiekben túlmenően több érmefajtánál szerepel egy „Változatok-egyéb” elnevezésű táblázat is, méghozzá mind az A/1. számú kiadványban, mind pedig a B kiadványban. E táblázatban ugyanannál az érmefajtánál ugyanazok a változatok szerepelnek az összehason-lított kiadványokban, rendre ugyanazzal a leírással (pl. „K. B. B-betűje nyitott, R”, lásd a B kiadvány 12. oldalát és az A/1. számú kiadvány 57. oldalát). Ennél a táblázatnál megfigyel-hető az is, hogy az egyes érmeváltozatok annak ellenére ugyanabban a sorrendben kerülnek feltüntetésre, hogy az A/1. számú kiadványban ez a sorrend – a másik, fő táblázattól eltérően – nem kronologikus, hanem az érmeváltozatok fajtáihoz (pl. utánveret = uv, próbaveret = pv) igazodik. Itt lehet megfigyelni azt is, hogy a B kiadványban alkalmazott rövidítések az A/1. számú kiadvány „rövidítések értelmezése” rovatában (8. oldal) meghatározott rö-vidítésekhez igazodnak anélkül, hogy a B kiadványon belül bárhol útmutatót találjunk a rövidítések feloldásához. Mindezekben túl szembetűnő hasonlóság mutatkozik az ehhez a táblázathoz fűzött egyes megjegyzések tekintetében is, szóról szóra ugyanazok a megjegy-zések köszönnek ugyanis vissza az érmeváltozatok táblázatainál (pl. a B kiadvány 14–15. oldalának összehasonlítása az A/1. számú kiadvány 61–63. oldalával).

10. Megfigyelhető, hogy az összehasonlított kiadványok tartalmaznak több „Fémpénzek kiadása” elnevezésű összesítő táblázatot is, amelyek – az alattuk található megjegyzésekkel

együtt – pontosan egyeznek a kiadványokban (pl. B kiadvány 18., 35. és 105–106. oldalának összehasonlítása az A/1. számú kiadvány 68., 102. és 220–222. oldalával), ráadásul tematikailag éppen az adott kiadvány ugyanazon részén (pl. koronarendszer és korona egyéb kiadásai témakörök között) helyezkednek el.

11. Az egyes érmefajták bemutatásához használt képek és illusztrációk megvizsgálásakor megfigyelhető, hogy a B kiadvány érmékről szóló teljes része (5–199. oldal) szinte kizárólag az A/1. számú kiadványban megjelenő képeket használja, kijelenthető, hogy a B kiadvány szinte valamennyi érmeábrája megegyezik az A/1. számú kiadványban ugyanannál az érmefajtánál található képpel/képekkel, csupán a képek minősége, mérete, illetve a táblázatokhoz, valamint egymáshoz képest történő elhelyezése különbözik az összehasonlított kiadványokban. Megállapítható még, hogy egyes érmefajtáknál az A/1. számú kiadvány érmerészletekről is tartalmaz képeket, amely képek a B kiadványban szintén megtalálhatók. Ezen túlmenően a képaláírások is javarészt szó szerint egyeznek, továbbá ahol az A/1. számú kiadvány képaláírást nem alkalmaz, annál a képnél a B kiadványban sem található képaláírás. Mindezek mellett szerepelnek az A/1. számú kiadványban olyan, egyszerre több érmét is ábrázoló illusztrációk (pl. „A koronarendszer érméi dombornyomású képeslapon”, 65. oldal), amelyek a B kiadványban ugyannál az érmefajtánál szintén illusztrációként megjelennek (pl. 16. oldal). A képek, képaláírások és illusztrációk tekintetében fennálló hasonlóságok megfigyelhetők például a B kiadvány 12–17., illetőleg az A/1. számú kiadvány 57–67. oldalának összehasonlításakor.

12. Az érmék bemutatását követően a B kiadvány áttér a bankjegyekre, és tárgyalja ugyanúgy sorban a koronarendszer, a pengőrendszer és a forintrendszer bankjegyeit. Alapvetően elkülönül tehát a B kiadványban az érmék és a bankjegyek bemutatása, a szerkesztő ezt a rendezési elvet, koncepciót választotta. Ebből következően a B kiadvány második nagy részét a szintén bankjegyeket bemutató A/2., A/3. és A/4. számú kiadvánnyal kell összevetni.

13. Tekintettel arra, hogy a B kiadvány bankjegyeket bemutató része – az érmékről szóló részhez hasonlóan – szintén a koronarendszerrel indul, így az A/2. számú kiadvány első három fejezetének témakörei (guldenrendszer, szabadságharc, dualizmus) egyáltalán nem találhatók meg a B kiadványban. Erre figyelemmel a B kiadvány és az A/2. számú kiadvány összehasonlítását a bankjegyek esetében is a koronarendszernél kell kezdeni, amely a B kiadvány 219. oldalán, illetőleg az A/2. számú kiadvány 171. oldalán egyaránt a húszfilléres bankjegy bemutatásával indul. Ahogyan azt az érmékről szóló résznél is megfigyelhettük, az összehasonlított kiadványokban egy-egy bankjegy bemutatása egyaránt annak sorszámaival (pl. K1) és hivatalos elnevezésével (pl. 20 Fillér) indul, azonban az érmék bemutatásánál látottakkal ellentétben a jobb felső sarokban egyik kiadványnál sem időintervallum kerül megadásra, hanem a kibocsátás dátuma. Ezt a bankjegy alapadatai, a kapcsolódó táblázat, valamint képek követik. Az összehasonlított kiadványok tehát a bankjegyek bemutatásánál is hasonló alapkonceptiót követnek.

14. Az érméknél leírtakhoz hasonlóan megállapítható, hogy a sorszámozás az összehasonlított kiadványokban szintén ugyanazon elv szerint működik (pl. K1–K49-ig tart a koronarendszer mindkét kiadvány esetében), azonban különbséget jelent, hogy egyes bankjegyfajtákat az A/2. számú kiadvány külön pontban tárgyal (pl. K3M a 174. oldalon), ellentétben a B kiadvánnyal, amely ezeket az eltérő bankjegyváltozatokat a főtípussal azonos sorszám alatt tárgyalja (pl. K3 a 221. oldalon). Továbbá számos új elem is található a B kiadványban, olyan bankjegyek kerülnek tehát bemutatásra, amelyek az A/2. számú kiadványban nem szerepelnek. Ezeket a szerkesztő a kiadási dátumuknak megfelelő kronológiai sorrendben beillesztette kiadványába, és új sorszámokkal látta el, amelyek általában a megfelelő alapsorszámok kötőjellel és számokkal kiegészített változatai lettek (pl. K6-1, K6-2 vagy K7-0 a 224. oldalon).

15. Az egyes bankjegyek bemutatásakor az A/2. és a B kiadvány egyaránt a következő alapadatokat tünteti fel: méret, tervezte, aláírók, papír, szín, forgalomból kivonva. Az A/2. számú kiadványban néhány bankjegynél szerepel a „tervezte” mellett egy „metszette” kategória is (pl. K6 a 177. oldalon), a B kiadványban azonban az utóbbi mellett szereplő név a többi tervező neve mellett a „tervezte” elnevezésű pont alatt közösen kerül feltüntetésre (pl. K6 a 223. oldalon). További különbség az alapadatoknál, hogy a B kiadvány általában az aláírók teljes nevét feltünteti, míg az A/2. számú kiadványban a legtöbb esetben csak a családi nevük szerepel.

16. Ami a bankjegyfajtákhoz tartozó táblázatokat illeti, azok egyaránt a bankjegyek mostani – pontosabban a kiadványok kiadásának időpontjában fennálló – hozzávetőleges értékét hivatottak szemléltetni. A táblázatok felépítésében és adataiban azonban itt is látunk különbségeket, amíg ugyanis az A/2. számú kiadvány az egyes típusok mellett az érméknél már látott „szép”, „n. szép”, „kiváló”, „extra” és „Euro” kategóriát (négy kategória és euróérték) tartalmazza, addig a B kiadvány a „hajtott”, „hajtott-szép” és „hajtatlan” kategóriákba (három kategória) sorolja a bankjegyeket állapotuk, valamint annak megfelelő hozzávetőleges értékük szerint. Továbbá – ahogyan azt az érmék esetében is megfigyelhettük – amíg az A/2. számú kiadvány a táblázat egyes kategóriáinál az érmék értékeit ezer forint mértékegységben adja meg, valamint az „extra” minőségű érme értékét euróban is feltünteti, addig a B kiadvány a teljes forintösszegeket kiírja azok euróban kifejezett értékeinek feltüntetése nélkül. Ezen túlmenően a más elnevezésű és eltérő számú kategóriák mellett maguk az ott feltüntetett értékek (forintösszegek) itt is különböznek. Ettől eltekintve a mindkét kiadványban szereplő bankjegyfajtákról készült táblázatok javarészt ugyanazon bankjegy típusokat tüntetnek fel a két kötetben, néhol a megfogalmazás azonban eltér, teljes egyezéstről itt sem beszélhetünk tehát.

17. A bankjegyek bemutatása során használt képek összehasonlítása során megállapítható, hogy – ellentétben az érméknél tapasztalt jelentős átfedéssel – a B kiadvány javarészt olyan képeket és illusztrációkat tartalmaz, amelyek az A/2. számú kiadványban nem találhatóak meg. Ez a következtetés az egyes bankjegyek különböző sorozatszámából vonható

le, azonban néhány egyezés is megállapítható az összehasonlított kiadványok között ezzel a módszerrel, például az A/2. számú kiadvány 174. oldalán található egyes képrészletek sorozatszámuk alapján egyeznek a B kiadvány 221. oldalán található képrészletekkel. A B kiadvány többségében azonban *eltérő képeket vonultat fel* az A/2. számú kiadványban található képekhez képest.

18. A fenti, A/2. számú kiadvány és a B kiadvány között megállapított hasonlóságok és különbségek mibenléte és aránya ugyanúgy vonatkozik az A/3. számú kiadvány és a B kiadvány közötti átfedésekre és eltérésekre a pengőrendszer és a forintrendszer bankjegyeinek bemutatása során (B kiadvány 270–380. oldala).

19. Ami az eddig nem tárgyalt, speciális bankjegyekről szóló A/4. számú kiadványt illeti, abban nem található olyan táblázatok, képek, illusztrációk vagy megjegyzések, amelyek a B kiadványban felhasználásra kerültek volna. Az A/4. számú kiadvány tartalmát tekintve ugyanis kizárólag bankjegyek egyes speciális változatait, felülbélyegzett verzióit, próbáit és tervezeteit mutatja be, a B kiadvány A/1–A/3. kiadványhoz képest fennálló plusztartalmát pedig javarészt emlékérmék és emlékkiadások adják. Természetesen – főként egyes bankjegyváltozatok hasonló külső jegyeiből fakadóan – az A/4. számú kiadvány és a B kiadvány egyes bankjegyváltozatai tekintetében is megfigyelhető hasonlóság (pl. a B kiadvány 342. oldalának összevetése az A/4. számú kiadvány 322–323. oldalával), azonban ezeknél a bankjegyeknél sem a koncepció vagy a sorszámozás, sem a képek vagy az adatok átvételéről nem beszélhetünk.

A fentiek alapján különösen megállapíthatóak az alábbi hasonlóságok az A kiadványok és a B kiadvány között:

- a B kiadvány alapvetően ugyanolyan tematikájú, szerkezetű, mint az A kiadványok,
- a B kiadvány nagyrészt azonos sorszámozást, sorrendiséget használ, mint az A kiadványok,
- a B kiadvány alapvetően és többnyire ugyanazokat az adatokat, ugyanolyan sorrendben tünteti fel, mint az A kiadványok,
- a B kiadvány táblázatai alapvetően és többnyire azonosak az A kiadványok táblázataival, egyes illusztrációival, megjegyzéseivel, képaláírásaival,
- a B kiadvány képei – különösen az érmék esetében – nagyrészt megegyeznek az A kiadványok képeivel.

A fentiek alapján különösen megállapíthatóak az alábbi *különbözősége*k az A kiadványok és a B kiadvány között:

- a B kiadvány az érmék és a bankjegyek értékének tárgyalása körében eltérő csoportosítást és eltérő értékeket tartalmaz;
- a B kiadványban található olyan tartalom, amely az A kiadványok egyikében sem található meg (kb. 45–50 oldal),

- a B kiadvány 1892-ben kezdődik, az A kiadványokból az ez előtti időszakra nézve nem állapítható meg semmilyen átvétel, felhasználás,
- az A/4. számú kiadvánnyal tartalmilag nem egyezik meg még részben sem a B kiadvány;
- az A kiadványok és a B kiadvány között megállapíthatóak elrendezésbeli különbségek, és néhány adat eltérő tartalommal szerepel.

A fenti hasonlóságok és különbségek alapján az eljáró tanács álláspontja az alábbi.

A B kiadvány sérti az A művek szerzőjének, SZERZŐ 1-nek különösen a szerkesztésben megnyilvánuló szerzői jogait, illetve a B kiadvány felhasználta az A/1–A/3. alatti műveket mint gyűjteményes műveket.

A B kiadvány ugyanúgy kronologikus feldolgozása a pénz történetének, mint az A művek, és alapvetően, illetve nagyon nagy mértékben ugyanazon pénzeket, azok vonatkozásában alapvetően ugyanazon adatokat, információkat, illusztrációkat, képeket tartalmazza, alapvetően ugyanazon sorrendben, mint az A kiadványok.

Az eljáró tanács álláspontja szerint bár egy teljes körű történeti feldolgozás lehetőségei körében nem feltétlenül széles a szerkesztés tekintetében fennálló alkotói szabadság, de megállapítható, hogy a B kiadvány szerzője lényegében ugyanazt a tematikát és koncepciót követte, mint az A művek szerzője. A gyűjteményes mű szerkesztése során lett volna lehetséges a B kiadvány szerkesztőjének arra, hogy másfajta szerkesztési elvek mentén mutassa be az adatokat. Például az A művek szerzője külön kötetekben tárgyalja a bankjegyek és az érmék történetét, és ezt az elkülönítést – ugyan egy kötetben belül – de ugyanúgy megteszi a B kiadvány szerzője annak ellenére, hogy például megtehetette volna, hogy kronologikus sorrendben az érméket és a bankjegyeket párhuzamosan (egy éven, egy időszakon belül mind az érmét, mind a bankjegyet tárgyalva) mutatja be. Továbbá szintén példaként utal e tekintetben az eljáró tanács arra, hogy megítélése szerint nem volt feltétlenül szükséges a B kiadvány szerkesztőjének az érmék, illetve bankjegyek vonatkozásában nagymértékben ugyanazon adatokat, nagymértékben ugyanazon sorrendben, nagymértékben ugyanazon táblázatokkal, megjegyzésekkel, illusztrációkkal megjelentetnie. Figyelemmel azonban arra, hogy alapvetően azonos tárgyú, és azonos adattartalmat feldolgozó művekről van szó, így jelentős részben szükségképpen áll fenn tartalmi azonosság, hasonlóság. A fentiekben kifejtettek szerint a tartalom elrendezése, az egyes adatelemek sorrendbe állítása is nagyon hasonló, aminek eredményeképpen a két gyűjtemény alapvetően azonos módon használható. Az eljáró tanácsnak nincs hivatalos tudomása arról, hogy esetleg valamilyen speciális szakmai szabályok lennének arra vonatkozóan, hogy az egyes érme- vagy bankjegytípusokat csak elkülönítve lehetne bemutatni. Megjegyezzük, hogy a B kiadvány címlapján egyébként az egyes pénznemek évek szerinti bontásban szerepelnek, amit a kiadvány szerkesztése nem követ.

Az eljáró tanács megítélése szerint konkrét tartalmi átvétel tekintetében is megállapítható szerzői jogi jogsértés, különösen az egyéni-eredeti jellegű megjegyzések, táblázatok átvételében.

Elmondható ugyanakkor, hogy szerzői jogi jogsértés SZERZŐ 1 felé az A kiadványok egyes tartalmi elemei tekintetében nem feltétlenül áll fenn, tekintettel arra, hogy azok jelentős részben adatok, érme-, illetve bankjegyképek, amelyek vagy önmagukban szerzői jogi oltalom alatt nem állnak (lásd adatok), vagy azokon nem SZERZŐ 1-nek állnak fenn szerzői jogai (képek, illetve érme-, bankjegykialakítások).

Megjegyzi az eljáró tanács azt is, hogy egyes adattartalmak, illetve egyes képek tekintetében fennállnak különbségek is, amint az a fentiekben részletesen kifejtésre került.

Kiemeli az eljáró tanács, hogy a B kiadvány csak 1892-ben kezdi az érmék, bankjegyek történetének a tárgyalását, míg az A/1 alatti kiadvány 1848-ban, az A/2 alatti mű pedig 1759-ben. Az 1892-t megelőző időszakra az A/1, valamint az A/2 alatti kiadvány tekintetében jogsértés nem állapítható meg. Mivel az A/4 alatti kiadványból nem tartalmaz átvételt a B kiadvány, így az A/4 alatti mű tekintetében nem állapítható meg jogsértés.

Az eljáró tanács hangsúlyozza azt is, hogy a B kiadvány jelentős tartalmi különbséget mutat azzal, hogy a lényegében minden érme, illetve bankjegy mellett megtalálható értébecslés eltérő kategóriákat alkalmaz, és az egyes kategóriákban más értékeket szerepeltet, más módszerrel. Továbbá az eljáró tanács rámutat arra, hogy a B kiadvány tartalmaz olyan plusztartalmat, amely egyik A kiadványban sem szerepel. Ennek mértéke kb. 45-50 oldalra tehető, és e tartalom tekintetében jogsértés szintén nem állapítható meg az A kiadvány szerzőjének sérelmére.

Összegezve, az eljáró tanács megítélése szerint a B kiadvány nem minősül az A kiadványok szolgai másolásának, azonban az A/1–A/3. művel olyan azonosságokat mutat, ami alapján joggal lehet következtetni arra, hogy szerkesztője felhasználta azok tartalmát, illetve annak szerkesztési elveit, amely felhasználás a jogosult engedélye hiányában jogsértő. Szolgai másolásról azért nem beszélhetünk, mert a B kiadványban a bankjegyek, érmék értékével kapcsolatos részek eltérő tartalommal szerepelnek, egyes képek, azok elrendezése, illetve bizonyos adatok tekintetében különbségek vannak a két kiadvány között, továbbá megállapítható, hogy a B kiadványban van plusztartalom. A B kiadványban a tematika, a koncepció, a szerkezet, valamint az adatok rendszerezése, feldolgozása lényegében azonos az A/1–A/3. művével, továbbá a táblázatok, megjegyzések, képaláírások azonossága is arra enged következtetni, hogy azok az A kiadványokból átvételre kerültek. Következésképpen elsődlegesen az A/1–A/3. művel mint gyűjteményes művekkel kapcsolatos szerzői jogok sérülnek, másodsorban pedig az A/1–A/3. alatti művek egyes tartalmi elemeivel kapcsolatos szerzői jogok sérülnek (pl. szöveges megjegyzések átvétele révén).

1.3. Az okozott vagyoni hátránnyal kapcsolatos kérdés

Az Sztj. az alábbiak szerint rendelkezik:

16. § (4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányá-

ban – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.”

...

94. § (1) *Jogainak megsértése esetén a szerző a jogsértővel szemben – az eset körülményeihez képest – a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:*

...

e) követelheti a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését;

....

(2) A szerzői jog megsértése esetén a szerző a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelhet.

Az engedély nélküli többszörözés, terjesztés, átdolgozás az eredeti művek jogosultja számára vagyoni hátrányt okoz. Az eredeti művek szerzője jogsértés esetén a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését és kártérítést követelhet. A gazdagodás visszatérítése minimálisan a szerzőt megillető elmaradt licencdíj lehet, amelynek főszabályként a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. Az elmaradt licencdíj az a díj, amely az eredeti művek szerzőjének járt volna, ha a jogsértőnek minősülő mű szerzője a kiadáshoz tőle engedélyt kért volna. Kártérítésként pedig többek között az eredeti szerzőnek az elmaradt haszna követelhető.

Az összecszerűség megállapításához azonban az eljáró tanács, illetve a testület hatáskörébe nem tartozó bizonyítási cselekmények lefolytatása lenne szükséges, így különösen az alábbiak: (i) a gazdagodás visszatérítése tekintetében a jogosult és a kiadó közötti szerződés ismerete, valamint annak feltárása, hogy ténylegesen hány példány került a feljelentéssel érintett termékből eladásra és milyen áron, (ii) a kártérítés vonatkozásában a jogosultak nyilatkozata az elmaradt haszon mértékének vonatkozásában, illetve az elmaradt haszon bizonyítása, továbbá a jogosultak azon nyilatkozata, illetve annak bizonyítása, hogy az eredeti művek kelendőségét mennyiben befolyásolta a jogsértő művek forgalma.

Mindazonáltal megjegyzi az eljáró tanács az alábbiakat. Általában a követett gyakorlat szerint szerzői díjként a kiadvány áfa nélkül számított eladási árának 7–10%-át szokták alapul venni, azzal, hogy saját kiadás esetén a szerző magasabb bevételre is szert tehet. A szerzői jogdíj egyébként mindig a felek megállapodásának függvénye.³ A jelen esetben a feljelentéssel érintett kiadványból 1200 db került kinyomtatásra a mellékelt számla szerint. A fogyasztói ár a nyomozati iratokból teljes bizonyossággal – az iratok rossz minősége és a kiadványok azonosíthatósága miatt – nehezen állapítható meg. A feljelentéshez csatolt www....hu oldal 5000 HUF árat tüntet fel, de a későbbi iratok alacsonyabb árra (3590 Ft, 3690 Ft, 3990 Ft) engednek következtetni. A nyomtatott könyvek áfakulcsa 5%. A licenc-

³ Lásd különösen az SZJSZT-17/2004 számú véleményt.

díj mértéke tekintetében az eljáró tanács megítélése szerint tekintettel kell arra lenni, hogy alapvetően a szerkezet, tematika tekintetében történt átvétel. Tekintettel kell továbbá arra lenni, hogy a jogsértőnek tartott kiadványban van egyéni-eredeti tartalom, különösen az érmék, bankjegyek értékével kapcsolatos részek, továbbá néhány oldalnyi olyan tartalom, amelyek a jogosult műveiben nem szerepelnek. Végül, a jogsértőnek tartott kiadvány későbbi időponttól, jelesül 1892-től dolgozza fel az érmék, bankjegyek történetét, mint az eredeti művek, továbbá azt is ismételtelen meg kell említeni, hogy az A/4. alatt megjelölt kiadványból nem történt átvétel.

Az eljáró tanács a fentiek alapján nem tud eleget tenni a megkeresésben megjelölt azon igénynek, hogy táblázatban mutassa be, mekkora az okozott vagyoni hátrány összege jogosultanként az egyes kötetekre és összesen meghatározva. A vagyoni hátrány csak az A kiadvány 1–3. kötetével kapcsolatban merülhet fel, amelynek szerzői jogi jogosultja – a rendelkezésünkre álló információink szerint – SZERZŐ 1.

Ad 2. Amint arra az eljáró tanács a fentiekben már rámutatott, a KÖNYV 5 és a KÖNYV 6 (ISBN-szám nélkül) kiadvány borítóját és első oldalát leszámítva azonos tartalmú. Bár az utóbbi kiadványon a szerző neve nem szerepel, a két kiadvány lényegi azonossága miatt vélelmezhető, hogy a szerzőjük is azonos.

Ad 3. A KÖNYV 5 kiadvány szintén gyűjteményes műnek minősülhet. Ahogy arra már kitért a szakvélemény, a szerzői tartalmat nem hordozó gyűjteményes mű esetében a szerkesztő szerzői jogi jogosultsága akkor áll fenn, ha a szerkesztői munka egyéni-eredeti jellege megállapítható. SZERZŐ 2 munkájának az egyéni-eredeti jellege lényegében az érmék értékeivel kapcsolatos részekben, illetve az A művekhez képesti plusztartalomban állapítható meg. A B kiadvány szerkesztésénél – a téma engedte kötöttségekre is figyelemmel – lehetett volna eltérő megoldásokat alkalmazva bemutatni a pénztípusokat, ennek ellenére a szerkesztési megoldások alapvetően megegyeznek az A/1–3. kiadvány szerkezetével, ezért joggal feltételezhető, hogy ez a megoldás nem SZERZŐ 2 saját egyéni munkája, hanem átvétel. Az, hogy a B kiadvány egyben tartalmazza az A/1–A/3. kiadvány tartalmát, szerzői jogi szempontból nem releváns különbség.

A SZERZŐ 2 által szerkesztett kiadvány a feljelentő műveinek részben átdolgozott változatának tekinthető. Más szerző művének átdolgozásához is az eredeti szerzői jogi jogosult engedélye szükséges, engedély hiányában az átdolgozás mint felhasználás a szerző kizárólagos szerzői jogait megsérti. Az átdolgozás következtében új mű jön létre, amely annak ellenére szerzői műnek minősül, hogy a szerzőként feltüntetett személy csak részben teszi hozzá a saját egyéni-eredeti megoldásait. Az átdolgozás során keletkezett mű esetében természetesen fel kell tüntetni annak a műnek a szerzőjét is, amely műből átvett tartalmakat.

A SZERZŐ 2. által szerkesztett kiadvány tehát szerzői műnek tekinthető, ez azonban nem zárja ki a kiadvány szerkesztése során az átvett tartalmak, szerkesztési elvek vonatkozásában a szerzői jogi jogsértést.

Ad 4. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a KÖNYV 5 és a KÖNYV 6 (ISBN-szám nélkül) kiadvány kiadói szemmel szokatlan jellegű. Az utóbbi művön a szerzőre, kiadóra stb. vonatkozóan semmilyen információ nem szerepel, a mű impresszumot nem tartalmaz. Az előbbi művön a „copyright” szimbólum magyarázata értelmezhetetlen, és szerző sincs feltüntetve, csak szerkesztő. A magyarázat szövege is azt a megítélést erősíti, hogy a szerkesztő tisztában volt azzal, hogy nem ő a kiadvány szerzője.

A bankjegyek, érmék grafikai terve a tervező részére szerzői jogi oltalom alatt állhat, amelynek többszörözéséhez a szerzői jogi jogosult engedélye szükséges. Ez a kérdés azonban a megkeresésnek nem képezi tárgyát, így azzal az eljáró tanács a továbbiakban nem foglalkozik.

Megjegyzi végül az eljáró tanács, hogy a kötet illusztrációi fényképek, azonban azok forrása SZERZŐ 2 kötetében nincs sehogy megjelölve, szemben SZERZŐ 1 kötetével. Mivel azonban ez a kérdés nem volt a megkeresés tárgya, erre a kérdésre a továbbiakban az eljáró tanács nem tér ki.

*Dr. Hajagos Éva, a tanács elnöke
Dr. Lukácsi Péter, a tanács előadó tagja
Barna Imre, a tanács szavazó tagja*

* * *

TERVDOKUMENTÁCIÓ ÁTDOLGOZÁSA

SZJSZT-07/13

A megkereső által feltett kérdések

1. Ki a tervdokumentáció, és az azok alapján megvalósult létesítmény személyhez fűződő és vagyoni jogainak jogosultja? Milyen jogok szálltak át/illetik meg a megrendelőt?
2. Történt-e jogellenes magatartás a létesítmény fejlesztése és bővítése során? Amennyiben igen, szükséges tisztázni, hogy miben áll a jogsérelem, mi a jogellenes magatartás. (A korábbi tervek jogsértő felhasználása vagy az építészeti alkotás integritásának megsértése valósul-e meg, ennek során mennyiben kerültek felhasználásra a korábbi tervek vagy épületek?)

3. Az esetleges jogellenes magatartás következtében a tervezőnek milyen személyhez fűződő és vagyoni jogai sérültek?
4. Az esetleges jogellenes magatartás okozott-e a tervezőnek vagyoni sérelmet, keletkezett-e kára? Ha igen, akkor ez milyen bevételkiesést okozott neki, és milyen elemekből áll (vagyoni hátrány/elmaradt vagyoni haszon, előny stb.)?
5. Amennyiben a tervezőnek kára keletkezett, úgy az általa igényelt vagyoni követelés kivel/kikkel szemben, milyen jogcímen és mekkora összegben érvényesíthető?
6. Miként alakul a szerzőtársak viszonya, a tervező milyen hányadban igényelheti vagyoni követelését?
7. Szükség esetén tegyék meg egyéb észrevételeiket!

Ad 1. Az eljáró tanács előjáróban leszögezi, hogy e kérdést – tekintettel a kirendelésben feltett további kérdésekre is – úgy értelmezte, hogy a létesítmény és az azon belül található, a feljelentésben belső tereknek nevezett területek első, eredeti megvalósítása (a továbbiakban: eredeti tervek és létesítmények) során készült tervdokumentációkra és az azok alapján megvalósult, 1998-ban átadott létesítményekre vonatkozik. Rendelkezésre álló adatok hiányában továbbá az eljáró tanács nem vizsgálta, hogy a terveket kizárólag a feljelentő (a továbbiakban: tervező) vagy több szerzőtárs együttesen alkotta, ezért a továbbiakban csupán a tervező jogainak szempontjából vizsgálta a kérdéseket.

Az eljáró tanács a személyhez fűződő és a vagyoni jogok kérdését külön, a vagyoni jogokkal kezdve vizsgálta meg.

A kirendeléshez csatolt iratok alapján az eljáró tanács számára nyilvánvalóvá vált, hogy e kérdést a feljelentő és a K. Társaság között folyt (és részben most is folyamatban lévő) polgári perben az eljáró bíróság korábban már mind első-, mind másodfokon megvizsgálta. Az eljáró tanács a másodfokú bíróság részítéletének 6–7. oldalán foglalt indokolás, valamint a tervező K. Társasággal a kérdéses időszakban fennálló munkaszerződése⁴ alapján ugyancsak nem látja *közvetlenül* alátámasztottnak a tervező eredeti tervekre vonatkozó vagyoni jogainak a K. Társaságra való átszállását.

Ugyanakkor az eljáró tanács álláspontja szerint *közvetetten* mind az építészeti tervezői gyakorlat, mind az eljáró tanács rendelkezésére álló – a tervező és a K. Társaság között a tervezés időszakára irányadó munkaszerződésen túlmenő – egyéb dokumentációk, így különösen a 13. sz. vezérigazgatói utasítás is alátámasztják, hogy az eredeti tervek készítése a tervező munkaköri kötelezettsége volt.

Az építészeti tervezési gyakorlatot illetően az eljáró tanács ismerteti az alábbiakat.

⁴ A csatolt munkaszerződés (1989. május 1.) hivatkozik az ellátandó feladatok körében mellékletre és kollektív szerződésre, a részvénytársasági vezérigazgatóvá történő kinevezés (1991. április 29.) pedig az Rt. alapszabályára és Szervezeti és Működési Szabályzatára, azonban ezek nincsenek becsatolva a megkapott vizsgálati anyaghoz.

- a) A K. Társasághoz hasonló tervezőirodák gyakorlatában – amennyiben az ügyvezető is gyakorló építész – általános, hogy az ügyvezető is tervez a tervezőiroda nevében és képviselőként. Az ilyen jellegű feladat annyira kézenfekvő, hogy azt a legritkább esetben rögzítik a munkaköri leírásban.
- b) Ekkora léptékű tervezési feladatot az általános gyakorlatban nem egyetlen tervező jegyezi, amennyiben mégis, úgy önálló, névre szóló szerződése kellett volna, hogy legyen a megbízóval (esetleg a K. Társasággal), valamint az összes al- és társtervezővel.
- c) Ilyen volumenű megbízásnál kötelező a tervezői felelősségbiztosítás megkötése, amelynek a jogosult felelős (és ilyen minőségében számon is kérhető) tervező vagy tervezőiroda nevére kell szólnia. A csatolt dokumentumok ilyen biztosítást nem tartalmaznak, holott az eljáró tanács álláspontja szerint a biztosítást kötő személye (a tervező vagy a K. Társaság) ugyancsak meggyőző érvként szolgálhatna a jogtulajdonos személyére vonatkozóan.
- d) Konkrét ügyben a tervezői gyakorlat szerint ugyancsak a K. Társaság jogszerzését támaszthatja alá az, hogy a megbízóval (illetve egymással) csak a K. Társaságnak és az U. Társaságnak volt szerződése, a tervezőnek önállóan nem, valamint, hogy az összes engedélyezési terven a K. Társaság, a kiviteli terveken pedig az U. Társaság cégszerű aláírása szerepel. A terveket ugyancsak a K. Társaság engedélyeztette, valamint az engedélyen is ő szerepel.

A rendelkezésre álló iratok alapján ugyanakkor a fent ismertetett gyakorlaton túlmenően megállapítható az is, hogy a tervező a K. Társaságtól a tervezés után az egykori Szerzői Jogvédő Hivatalon keresztül szerzői jogdíjat vett fel, amely elismerése annak, hogy a K. Társaság mint munkaviszonyban alkotott mű után járó szerzői jogdíjakat fizetett neki. A megküldött iratok között fellelhető az erről szóló szerződés (F/4), amelyet a szerzőtársak (így a tervező) és a K. Társaság kötöttek, és amely a K. Társaságra végig munkáltatóként hivatkozik. Annak ellenére tehát, hogy a tervező munkaszerződésében az első és a másodfokú bíróság által is megállapítottan nem szerepel a tervezés mint munkavégzési kötelezettség, mégis a hivatkozott szerződés alapján megállapítható, hogy a K. Társaság és a tervező mint munkáltató és munkavállaló kötött szerződést arról, hogy a K. Társaság a tervdokumentáció hasznosításából hozzá befolyt jövedelem alapján részeltette jogdíjban a munkavállaló tervezőt.

Erre tekintettel az eljáró tanács álláspontja szerint az eredeti tervek és létesítmények vagyoni jogai jogutódként a K. Társaságot illetik, illetve azt a harmadik személyt vagy személyeket, amelynek vagy amelyeknek az a tervek felhasználására engedélyt adott. Ilyen engedélyadás a vagyoni jogok közé tartozó többszörözési jogok vonatkozásában minden bizonnyal történt korábban, hiszen az eredeti létesítmények eredeti tervek alapján történő kivitelezése maga is többszörözésnek minősül.

Az eredeti terveken és létesítményeken fennálló, személyhez fűződő jogok vonatkozásában az eljáró tanács hivatkozik a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a további-

akban: Sztj.) 9. § (2) bekezdésére, amelynek értelmében e jogait a szerző nem ruházhatja át, azok másként sem szállnak át, és nem mondhat le róluk. E jogok gyakorlásáról a vagyoni jogokról rendelkező szerződésben lehet ugyan rendelkezni, azonban a személyhez fűződő jog még ilyen esetekben is a szerzőnél marad, ezért kimondható, hogy az eredeti terveken és létesítményeken fennálló, személyhez fűződő jogok jogosultja a szerző, vagyis a tervező.

Ad 2. Általánosságban elmondható, ahhoz, hogy egy már létező építészeti alkotás (így pl. létesítmény) fejlesztése és bővítése (szerzői jogi szempontból: átdolgozása) a tervezői munka szempontjából és szerzői jogi szempontból jogszerűen valósuljon meg, szükséges, hogy az alkotás átdolgozására a felhasználó az alkotó vagy jogutódja megfelelő engedélyével rendelkezzen. Az átdolgozás maga ilyen esetben természetesen az építészeti alkotás terveinek átdolgozásával kezdődik, ezt követi – már a módosított tervek alapján – magának az építészeti alkotásnak az átdolgozása. Ezért az alkotó (vagy jogutódja) által adott átdolgozási engedélynek is kettősnek kell lennie: egyrészt ki kell terjednie maguknak az eredeti terveknek, másrészt az eredeti tervek alapján létrejött eredeti építészeti műnek az átdolgozására.

A konkrét ügyben – tekintettel az 1. válaszban ismertetettek szerinti munkáltatói jogszerzésre – az átdolgozás és az átdolgozás engedélyezésének a joga a munkáltatót illeti meg, ezért a tervező jogainak megsértése e tekintetben nem igazolható. A munkáltatói jogszerzésből az is értelemszerűen következik, hogy a munkáltató nem volt köteles az eredeti szerzőt felkérni az átdolgozással kapcsolatos tervezési feladatok elvégzésére.

Ami a tervező át nem ruházható, személyhez fűződő jogainak esetleges sérelmét – jelen esetben az Sztj. 13. §-a szerinti integritássérelmet, valamint az Sztj. 67. § (1) bekezdése szerinti jogsértést – illeti, az eljáró tanács álláspontja a következő. Figyelemmel arra, hogy az átdolgozás joga a munkáltatót illette meg, valamint általában a munkaviszonyban alkotott művekre vonatkozó szabályozás logikájából (mely e művek felhasználhatóságát eltávolítja az eredeti alkotó szándékától, és a munkáltató érdekének rendeli alá) következtethetően az eljáró tanács szerint e jogok a munkáltatói rendes joggyakorlás során beszűkülhetnek, a munkáltatót széles körű (gyakorlatilag korlátlan) változtatási jog⁵ illeti meg, és e körben az eredeti szerző (tervező) jogosultsága mindössze arra terjed ki, hogy kérje neve feltüntetésének mellőzését, amennyiben a változtatással nem ért egyet.⁶

Az eljáró tanács az átdolgozás és az ahhoz kapcsolódó, személyhez fűződő jogi kérdések kapcsán az alábbiakat is fontosnak tartja kiemelni:

- a) A tervező személyhez fűződő szerzői jogainak fennálltát a rendelkezésre álló dokumentumok alapján egyik érdekelt fél sem vitatta, sőt, annak tiszteletben tartásával és elismerését kifejezendő a K. Társaság [nem támaszkodva kizárólag az Sztj. 30. § (5) bekezdésének alkalmazására] a tervezés megkezdésekor megkereste a tervezőt, egyeztetéseket kezdeményezett vele, a vázlatterveket bemutatta neki és felkérte épí-

⁵ Gyertyánfy: i. m. (1), p. 183.

⁶ Sztj. 30. § (5) bek.

tészeti konzulensi, tanácsadói feladatra a továbbtervezés idejére. Ez egyértelműen a Magyar Építész Kamara előírásainak szellemét követő, etikus eljárás volt, az e feladatokért felajánlott díjazás pedig méltányosnak volt nevezhető. Az egyeztetések előtt azonban a tervező kitért, a találkozók többségét lemondta, a megállapodást nem írta alá, de nem is utasította vissza egyértelműen – ez viszont a kamarai etikai fegyelmi elvekkkel ellentétes, melyek szerint a szerzővel törekedni kell a megállapodásra a további felhasználásról, aki indokolatlanul nem zárkozhat el az egyeztetések, a megállapodás és a terv átalakítása előtt.

- b) Az eljáró tanács álláspontja szerint az átdolgozott tervek megvalósulásával a tervező hírneve sem sérült, valamint hitelrontás sem történt, mivel az új terv számtalan hazai és nemzetközi díjat nyert, kiállításokon méltatták (többek között ... díjak).

Ad 3. Az 1. és 2. kérdésre adott válaszokból következően a tervező vagyoni jogai nem sérültek, míg a személyhez fűződő jogok körében is csupán a mű integritásához fűződő jog sérelme lehetne kérdéses, amelyet azonban nem támaszt alá a 2. kérdésre adott válasz végén felsorolt, szakmai körökben ismert hazai és nemzetközi díjak ténye.

Ad 4. A korábbi pontokban elmondottak alapján – mivel az eljáró tanács álláspontja szerint a tervező vagyoni jogai nem sérültek, személyhez fűződő jogának sérelme pedig nem megállapítható – a tervezőnek kára nem keletkezett.

Ad 5. Az eljáró tanács álláspontja szerint a tervezőnek kára nem keletkezett (lásd az előző kérdésre adott választ), ezért e kérdésre válasz értelemszerűen nem adható.

Ad 6. Az eredeti tervek és egyéb tervdokumentációk hiányában nem állapítható meg a szerzőtársak alkotói hozzájárulásának aránya. Erre vonatkozóan az eredeti tervek készítésének időpontjában a K. Társaság munkatársai és a K. Társaság között létrejött szerződésekben foglalt „szerzőségi arányok” sem adnak támpontot, figyelemmel arra is, hogy a tervező által vitatott, hogy ezek valóban a szerzőségi hozzájárulás arányát tükrözik-e.

A kérdés második felére válaszolva ugyanakkor az eljáró tanács ismételt megerősíti, hogy a tervezőnek igazolható kára nem keletkezett, így vagyoni követelést nem érvényesíthet.

Ad 7. Az eljáró tanácsnak egyéb észrevétele nincs.

Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Vadász Bence, a tanács szavazó tagja

ÉPÍTÉSZETI MŰ ÁTDOLGOZÁSA

SZJSZT-08/13

I. A megbíró nyomozóhatóság által feltett kérdések

- A) Az iratok alapján állapítsa meg a Szerzői Jogi Szakértő Testület, hogy az autóbusz-pályaudvar eredeti tervei vonatkozásában ki tekinthető a szerzői jogok jogosultjának.
- B) Az eredeti, az A. Társaság által készített engedélyezési, a módosított engedélyezési és a kivitelezési tervek összevetésével állapítsa meg a szakértő testület, hogy a C. Társaság által készített kiviteli tervek, illetve módosított engedélyezési terv az eredeti tervek, illetve az A. Társaság által készített engedélyezési tervek átdolgozásának tekinthetők-e?
- C) Ha a C. Társaság által készített tervek nem minősülnek átdolgozásnak, úgy más vagyoni jogot sértenek-e? Amennyiben igen, úgy az eredeti terveket készítő vagy az engedélyezési terveket készítő társaság jogai sérülnek-e? Az átdolgozás az iratok alapján a felhasználáshoz elengedhetetlenül szükséges volt-e, a mű lényegét érintő változást okozott-e?
- D) Az eredeti, az engedélyezési, a módosított engedélyezési és a kiviteli terveket készítő tervezők szerzői jogilag milyen viszonyban állnak egymással? Az eredeti terveket készítő B. Vállalat (jogutódja a B. Társaság) az engedélyezési terveket készítő A. Társaság és a kiviteli terveket, valamint a módosított engedélyezési tervet készítő C. Társaság között felmerülhet-e szerzői jogi vita; nevezetesen a kiviteli, illetve a módosított engedélyezési tervek vonatkozásában személyi és vagyoni jogokkal rendelkező szerzőnek ki tekinthető?
- E) A C. Társaságnak az engedélyezési tervek módosításához, illetve a kiviteli tervek elkészítéséhez szerzői jogi szempontból kitől kellett volna hozzájárulást kérnie?
- F) A szakértő testület szerint a feljelentő által megjelölt 2 000 000 Ft + áfa vagy a Magyar Építész Kamara díjszámítási szabályzata alapján meghatározott összeg tekinthető-e reálisabbnak a jogdíj mértéke tekintetében?

II. Az eljáró tanács részletes szakértői véleménye

Az egyes válaszok előtt az eljáró tanács szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a szakértői vélemény kialakításának alapját kizárólag a megkeresés és annak mellékletei képezték.

Az A) kérdésben

A kérdéses eredeti tervek megalkotása (1982) idején hatályos szerzői jogi törvény (1969. évi III. tv. – a továbbiakban: régi Szjt.) az alábbiak szerint rendelkezett.

4. § (1) *A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).*

...

7. § *A szerzőt művével kapcsolatban személyhez fűződő jogok és vagyoni jogok illetik meg.*

....

Szjt. 14. § (1) Ha a mű elkészítése a szerző munkaköri kötelezettsége, és a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására jogosult, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül, és a felhasználás joga az átadással száll át a munkáltatóra. A munkáltató ezt a jogát a munkaviszony tartalma által meghatározott körben szerzi meg, és csak működési körén belül gyakorolhatja. A szerző a művet e körön kívül is csak a munkáltató hozzájárulásával használhatja fel, de hozzájárulását a munkáltató csak alapos okból tagadhatja meg.

Hasonló rendelkezéseket tartalmaz a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: Szjt.) 4. § (1) bekezdése, 9. § (1) bekezdése, valamint 30. §-a. A tervezőiroda munkáltató az 1969. évi III. tv. szerint kizárólagos, időben és területileg korlátlan szerzői vagyoni jogokat szerzett a tervekre, ami magában foglalta az átdolgozás engedélyezésének a jogát is. A hatályos törvény ugyanezt a célt a vagyoni jogoknak – a tervek munkáltatónak való átadásától kezdve – az átszállásával valósítja meg [Szjt. (30. §)].

N. tanúvallomása szerint az eredeti tervek generál- és építésztervezője volt, a terveket munkaviszony keretében készítette el a B. Vállalatnál, amely az 1960. augusztus 2-án kelt, 320/1960. sz. határozattal került megalapításra.

A B. Tanács 1986. január 1-jétől hatályos létesítő határozata szerint a B. Vállalat folyamatosan működik tovább B. Vállalat néven. A B. Vállalatból átalakulással jött létre a B. Társaság.

A fentiek alapján az autóbusz-pályaudvar eredeti tervei vonatkozásában a szerzői jogi személyhez fűződő jogok jogosultjának N., a szerzői jogi vagyoni jogok jogosultjának a B. Vállalat, illetve jogutóda, a B. Társaság tekinthető.

A B) kérdésben

Az Szjt. a szerzői vagyoni jogokról többek között az alábbiak szerint rendelkezik:

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

....

(4) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

...

(6) Jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

Az Sztj. 17. § f) pontja szerint a mű felhasználásának minősül a mű átdolgozása. Az átdolgozáshoz tehát a szerző engedélyére van szükség. Más szóval, az átdolgozás joga a kizárólagos jellegű szerzői vagyoni jogok részét képezi, tartalmát általános jelleggel az Sztj. 29. §-a az alábbiak szerint határozza meg:

A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre.

Az építészeti alkotások terveinek átdolgozása vonatkozásában további rendelkezést tartalmaz az Sztj. 67. § (1) bekezdése, amely szerint

... a mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásolja.

Az eljáró tanács megvizsgálta, hogy az Sztj. fenti bekezdéseiben foglaltak mennyiben alkalmazhatóak a jelen esetben.

A vizsgálódás szempontjából fontos bemutatni, hogy az eljáró tanács álláspontja szerint az épület „rendeltetését” a megvalósult épület, illetve az annak tervei szerint megjelenített használati lehetőségek adják. A „külső megjelenés” pedig a rendeltetést célszerűen szolgáló használati lehetőségek építészeti megfogalmazására irányuló alkotótevékenység térbeli eredménye. A „rendeltetés” és a „külső megjelenés” egyértelmű befolyásolásának tekinthetők azok a beavatkozások, amelyek építési engedélyezési eljárás lefolytatását követelik meg.

Az alábbiakban az eljáró tanács néhány megállapítást tesz arra nézve, hogy a jelen esetben melyek azok, az engedélyezési tervek készítése folyamán dokumentált tervezői elképzelések, intézkedések, amelyek a külső megjelenést és/vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásoló tervezői beavatkozásoknak tekinthetők.

Az eljáró tanács vizsgálta az A. Társaság 2008 februárjában készült „építésügyi hatósági engedély kérelem” céljára készült tervdokumentációját, ezen belül a „4 db peron lefedé-

sének” tervét, az „akadálymentes lépcső és személyemelő” építésének tervét, „valamint a „Temető sori utasváró” telepítésének tervét.

Az eljáró tanács véleménye szerint a rendeltetésszerű használatot és/vagy a külső megjelenést befolyásoló, az eredeti mű lényeges elemeit megváltoztató tervezési célkitűzéseknek elsősorban az alábbi beavatkozások tekinthetők:

- az akadálymentes közlekedés feltételeinek megfelelő személyemelő berendezés, valamint a mellette elhelyezkedő fedett, nyitott kialakítású lépcső,
- az aluljárólépcső, valamint a peronok lefedése és a peronokat határoló üveg hátfalak kialakítása,
- az irodaépület építészeti átalakításán belül az épület földszintjén kialakítandó utasváró, pénztárhelyiség, akadálymentes WC kialakítása és a bejárat akadálymentes megközelítésének és használatának a biztosítása,
- a Temető sor felőli buszmegállóban egy fedett utasváró építése.

A fentiekben felsorolt tervezői beavatkozások külső megjelenésre gyakorolt hatásának a jelentőségét az építési engedélyezési eljáráson túl az is hangsúlyozza, hogy a tervező az építészeti terveket a Kulturális Örökségvédelmi Hivatallal 2008. február 21-én egyeztette.

A 2008. június 23-án kelt „határozat” építési engedélyt adott az autóbusz-pályaudvar rekonstrukciójának tervezett építési munkálataihoz. Az építési engedéllyel érintett rekonstrukciós munkák főbb építészeti adatai között szerepel a meglévő lépcsőfeljárók és a felszíni utasváróperonok lefedése és az irodaépület mellett szabadon állóan elhelyezkedő – az akadálymentesítéshez kapcsolódó – szállítófülkés emelőberendezés és az azt körbevevő akadálymentes lépcsőfeljáró létesítése, valamint a Temető sor felőli buszmegállóban egy fedett utasváró létesítése.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az engedélyezett építési munkálatok terveiben szereplő építési célkitűzések az autóbusz-pályaudvar meglévő létesítményeinek az elemeivel szoros egységet képeznek funkcionális, azaz használati, valamint a külső megjelenés szempontjából egyaránt. Éppen ezért ezek a tervezett munkálatok a meglévő mű lényeges elemei megváltoztatására irányuló és ahhoz új, egyéni, eredeti elemet hozzáadó beavatkozásoknak minősülnek. Kimondható tehát, hogy az A. Társaság fent értékelt tervei a B. Vállalat által készített eredeti tervek, illetve a megvalósult létesítmény átdolgozásának tekinthetők.

A továbbiakban az eljáró tanács néhány megállapítást tesz a C. Társaság által készített módosított engedélyezési tervek vonatkozásában. Az eljáró tanács vizsgálta a módosított építési engedéllyel érintett rekonstrukciós munkálatok terveit, azaz a buszpályaudvari aluljáróból a felszínre vezető meglévő lépcsőfeljárókat és a négy db meglévő utasváróperon lefedését, a Temető sor felőli buszmegállóban egy fedett utasváró kialakítását, az irodaépület mellett szabadon állóan elhelyezkedő – az akadálymentesítéshez kapcsolódóan alkalmazott – szállítófülkés emelőberendezést, valamint az azt körbevevő akadálymentes lépcsőfeljárót.

Az autóbusz-pályaudvar felújításának terveit a tervtanács is megvizsgálta, és kiemelten foglalkozott a tervezett új, kapcsolódó létesítmények megjelenésével, megállapítva azt, hogy

a tervezett új felvonó és lépcső tömege zavaróan hat bizonyos fontos nézőpontokból. A tervezett perontetők kialakítását, színezését is véleményezte. Mindezek jelzik, hogy itt a város szempontjából fontos építészeti kérdésről van szó, és a tervező is olyan körülmények között járt el, ahogy egy ilyen fontos építési engedélyezési kérdésben az elvárható.

S. 2010. szeptember 28-án megadta a módosított építési engedélyt a C. Társaság által benyújtott dokumentáció alapján. Ebben rögzíti a módosított engedélyezési terv legfontosabb tartalmi szempontjait:

- a személyemelő helyett 1,60x1,70 m belméretű lift beépítése,
- a mozgáskorlátozott WC-blokk kialakítása az aluljáróban,
- a Temető sori buszváró megépítése,
- a négy db peronlefedés méretének megváltoztatása.

Az eljáró tanács fontosnak tartja kiemelni, hogy az építési engedélyt megadó határozat hivatkozik a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szakhatósági állásfoglalására is, ami szintén kiemeli a tervezett építészeti beavatkozás következtében megváltozó külső megjelenés színvonalának a fontosságát és műemlékvédelmi jelentőségét is.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a C. Társaság módosított építési engedélyezési terve alapvetően az A. Társaság építési engedélyezési terve alapján készült, ami természetesnek tekinthető, hiszen a C. Társaság az építési engedélyezési terv alapján készítette a kiviteli terveket, és ebbe szőtte bele az új követelményeknek, elvárásoknak megfelelő, de az építési engedélyezési terv módosítását is szükségszerűvé tevő átdolgozást.

A C. Társaság „generáltervezője” 2010. augusztus 6-án készült műleírásában leírja, hogy mik voltak az eredeti építési engedélyezési terv módosításának a fő szempontjai, céljai:

- személyemelő helyett 1,60x1,70 m belméretű liftet kell tervezni,
- más helyre kell helyezni a mozgáskorlátozott WC-blokkot, ahova az aluljáróban szereplő optikai, taktilis vezetősávokat is ki kell építeni,
- a Temető sori buszvárók mérete 0,99x9,06 m,
- a négy db peronlefedés mérete módosul.

Összegezve, a tervekől és a hozzájuk tartozó műleírásokból kitűnik, hogy a C. Társaság által a módosított engedélyezési tervben szereplő építészeti megoldások egyrészt az A. Társaság, illetve tervezői által készített engedélyezési tervek átdolgozásának, másrészt a B. Vállalat eredeti tervei alapján megvalósult létesítménytervei átdolgozásának minősülnek.

Az eljáró tanács álláspontja szerint ugyanakkor a C. Társaság által készített kivitelezési tervek nem tekinthetők az eredeti tervek, valamint az A. Társaság, illetve a tervezői által készített engedélyezési tervek átdolgozásának, ugyanis a szerzői jogi oltalomhoz szükséges egyéni-eredeti jelleg követelményének a kiviteli tervek – annyiban, amennyiben csak az eredeti engedélyezési tervek megvalósítását szolgálják – nem felelnek meg. Ezen kérdéssel kapcsolatos részletes álláspontját az eljáró tanács a C) kérdésre adott válaszában fejté ki.

Végül, de nem utolsó sorban megjegyzi az eljáró tanács, hogy az építészeti tervek átdolgozása tekintetében releváns lehet az Szjt. 13. §-a, amely a személyhez fűződő jogok körében az alábbiak szerint rendelkezik:

„A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, vagy a mű más olyan megváltoztatása vagy a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”

A személyhez fűződő jogok sérelme miatt egyedül N. tervező lenne jogosult fellépni, és nem a vagyoni jogok jogosultja, a B. Társaság. N. a nyomozati iratok szerint 2011. július 12-én kelt nyilatkozatában a szerzői jogáról való lemondást megadta.

Megjegyezzük, hogy jelen esetben nem sérül az integritáshoz fűződő jog a jogos tulajdonosi igényekhez és a hatósági előírásokhoz igazodó joggyakorlás folytán. [Lásd még alább, az E) kérdésre adott válasznál.]

A C) kérdésben

Az eljáró tanács véleménye szerint a C. Társaság által elkészített engedélyezési tervek a B. Vállalat tervei alapján megvalósult épületet, és az A. Társaság, illetve tervezői által készített terveket egyaránt érintik, és ezen korábbi tervek szerzői vagyoni jogosultjainak a szerzői vagyoni (átdolgozási) jogai egyaránt sérülnek. A C. Társaság által tervezett átalakítások alapvetően az eredeti tervek alapján elkészült épület átalakítására, felújítására, korszerűsítésére, fejlesztésére irányulnak, de ugyanakkor ezek a tervek az A. Társaság, illetve tervezői ugyanilyen célú engedélyezési terveinek az átdolgozását is jelentik. Mindezt az eljáró tanács a fenti B) kérdésre adott válaszában az eljáró tanács részletesen kifejtette.

Az A. Társaság és a C. Társaság által megvalósított átdolgozások ugyanis feltétlenül szükségesek voltak, ezt a korszerűség követelményei és a jogszabályi környezet változásai kényszerítették ki.

Más szerzői jog nem sérült. A C. Társaság által készített kiviteli tervek ugyanis – pusztán az eredeti engedélyezési tervek megvalósítását jelentő részükben – ugyanakkor az eljáró tanács megítélése szerint nem minősülnek az eredeti tervek, valamint az A. Társaság, illetve tervezői által elkészített engedélyezési tervek átdolgozásának. Az eredeti tervek lemásolása [többszörözése az Szjt. 17. § a)] azonban az átdolgozási cselekmény része volt, önmagában a tervek kiviteli, illetve hű rekonstrukciós célú felhasználása a beruházó tulajdonos joga.

A D) kérdésben

Az eljáró tanács véleménye szerint az A. Társaság, illetve tervezői által elkészített engedélyezési tervek ugyanúgy a B. Vállalat eredeti tervei átdolgozásának minősülnek, mint a C. Társaság által készített módosított engedélyezési tervek. Más szóval az A. Társaság a rekonst-

rukciós engedélyezési tervek felhasználásával ugyanúgy sértette a jogutód B. Társaságnak az eredeti terveken fennálló szerzői vagyoni jogait, mint a C. Társaság.

Ezen helyzet rendezésére kötött 2012. március 2-án a B. Társaság, valamint az A. Társaság egy megállapodást. A felek ebben a szerződésben megállapodtak egyfelől arról, hogy a B. Társaság visszamenőleges hatállyal és díjfizetési kötelezettség nélkül engedélyt ad az A. Társaság részére az eredeti tervek felhasználására; másfelől pedig arról, hogy „ennek ellentételezésére az A. Társaság lemond az Szjt. 4. § értelmében létrejövő társszerzői vagyoni jogairól a B. Társaság javára. Ennek értelmében az Autóbusz pályaudvar engedélyterveihez, és az épülethez kapcsolódó vagyoni jogok továbbra is 100%-ban a B. Társaságot illetik meg.”

Ez a megállapodás valószínűleg kizárólagos, időben és területileg korlátlan felhasználás-engedélyezésnek minősül. Az Szjt. 9. § (3) bekezdése ugyanis a vagyoni jogok átruházását főszabályként kizárja.

A C. Társaság és a jogutód B. Társaság közötti szerzői jogi kérdéseket a B), a C) és az E) kérdésre adott válaszok alatt, míg a C. Társaság és az A. Társaság közötti szerzői jogi kérdéseket a C) és az E) kérdés alatt tárgyalja az eljáró tanács.

Az E) kérdésben

Az eljáró tanács véleménye szerint a C. Társaságnak az engedélyezési tervek módosításához, illetve a kiviteli tervek elkészítéséhez mindkét korábbi tervező szervezettől, tehát a B. Társaságtól, valamint az A. Társaságtól is kellett volna hozzájárulást kérnie. Alaposan feltehető, hogy az A. Társaság a tervek felhasználásához a megbízáskor megszerezte a tervezők hozzájárulását.

Más kérdés, hogy az eljáró tanács szerint a szerzői vagyoni jogok (átdolgozási jog alanyai) és a tervezők (a személyhez fűződő jogok alanyai) a hozzájárulást nem tagadhatták volna meg. Az indokokról és a mégis fennálló vagyoni igényről az alábbiakban szólnunk.

Az eljáró tanács hivatkozik a BDT2010. 2329 szám alatt közzétett eseti döntésre, amely szerint

„Az építmény tulajdonosát megilleti az a jog, hogy a tulajdonában álló épületet átépítse, ennek során külső megjelenését, építészeti kialakítását, rendeltetését módosítsa vagy azt elbontsa. A tulajdonos használati jogának rendeltetésszerű gyakorlásához kapcsolódó átépítés nem eredményezheti a tervező szerzői jogainak sérelmét. A tervező szerzői joga szempontjából a felhasználó hasznosítási jogosultságait érdekösszemérréssel kell mérlegelni.

....

Az építmény – akár jogosulatlan – megváltoztatása, azaz átépítése a tulajdonos rendelkezése alapján valósulhat meg. A Ptk. 99. §-ából következően a tulajdonost megilleti az a jog, hogy a tulajdonában álló épületet átépítse, ennek során külső megjelenését, építészeti kialakítását, rendeltetését módosítsa, vagy azt akár

elbontsa. A tulajdonosi jogokból következik, hogy a tervező szerzői jogára hivatkozással nem akadályozhatja meg a tulajdonos számára szükségessé vált munkálatok elvégzését, mindezeket nem kifogásolhatja pusztán azon az alapon, hogy az a terveitől való eltérést jelent, amellyel esetlegesen az épület külső megjelenése is megváltozik. A tulajdonos érdekei tehát elsőbbséget élvezhetnek olyan esetben, amikor gyakorlati okok teszik szükségessé a továbbépítést, és a kisebb fokú, a funkció érvényesülését segítő módosításokat.”

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 01/06 számú, valamint 15/10 számú szakvéleményében kifejtette, hogy

„A tulajdonos tulajdonjogból fakadó jogosultságaival – akár a szerző Sztj.-ben megfogalmazott személyhez fűződő jogát fogalmilag sértő módon is – akkor élhet, ha az alkotás megváltoztatásához vagy akár az épületben megtestesülő alkotás megsemmisítéséhez fűződő érdek mögött olyan szükségszerű (reális), magán- vagy társadalmi igény áll, amellyel szemben a szerzői jog gyakorlása rendeltetésellenes joggyakorlásnak minősülhet. Ezt a mérlegelést azonban esetenként kell elvégezni.”

A fentiek alapján a szerző – amennyiben reális és indokolt tulajdonosi igény van az épület átépítésére – a felhasználási engedély megadását nem tagadhatja meg szerzői jogaira való hivatkozással, ugyanis ez a joggal való visszaélés tilalmába ütközne. Ugyanakkor a szakvélemény szerint a felhasználásért méltányos ellenérték követelése nem visszaélésszerű magatartás a szerzők részéről.

Az eljáró tanács megítélése szerint a jelen ügyben gyakorlati okok szükségessé tették a kérdéses átépítést, illetve valós közérdek fűződött az átépítéshez. A fenti C) kérdésre adott válaszban utalt arra az eljáró tanács, hogy a C. Társaság által végzett átdolgozás az eljáró tanács megítélése szerint feltétlenül szükséges volt, ezt a korszerűség követelményei és a jogszabályi környezet változásai kényszerítették ki. A tulajdonosi érdekek (tulajdonjog) és a szerzői jogi kizárólagos jogok összemérése és összeegyeztetése eredményeképpen az átdolgozáshoz az engedély a szerzői jogosult által nem lett volna megtagadható, azonban a szerzői vagyoni jogosult méltányos felhasználási díjra tarthat igényt (kivéve amennyiben a díjazás iránti igényről kifejezetten lemondott).

A jelen ügyben a B. Társaság jogdíjigényéről nem mondott le, így felhasználási díjra igényt tarthat az eredeti tervek felhasználásának ellenértékeként. Ezen kérdéssel a lenti F) kérdésre adott válasz foglalkozik.

Az A. Társaság égisze alatt készített rekonstrukciós engedélyezési tervek vonatkozásában megjegyzendő, hogy az A. Társaság ügyvezetője tanúvallomásaiban úgy nyilatkozott, hogy „ha megkeresett volna minket a C. Társaság az engedélytervek módosításával kapcsolatban, akkor mi az engedélyt megadtuk volna részére anyagi ellenszolgáltatás nélkül is.” Hasonlóképpen (azonban az ellenszolgáltatás kifejezett említése nélkül) nyilatkozott a tervező is, amikor kijelentette, hogy „én a részére, ha megkeresett volna, megadtam volna az engedélyt, illetve a gyakorlatunk az, hogy mind az A. Társaság, mind az ott dolgozó tervezők le-

mondanak a szerzői jogokról, illetve az engedélyt megadjuk a felhasználáshoz. Igazából mi ilyennel soha nem is foglalkozunk”, továbbá kijelentette, hogy „szerzői jogi igényem nincs, nem is volt.”

Az F) kérdésben

A feljelentő G. I. feljelentésében a Magyar Építész Kamara díjszámítási szabályzata alapján számította ki a „becsült vagyoni kárértéket”: a tervezésért 1 290 000 Ft + áfa, a korábbi tervek felhasználásáért 860 000 Ft + áfa, összesen 2 150 000 Ft + áfa összeget jelölt meg, továbbá ennek az összegnek a kamatait.

Az eljáró tanács véleménye szerint a „szerzői jogdíj” mértékének meghatározása során nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy sem a feljelentő, sem a B. Társaság tervezési munkát nem végzett, így tervezési díj nem járna a feljelentőnek, illetve a B. Társaságnak. Ugyanakkor követelhető az elmaradt licencdíj megtérítése.

A felhasználási díj jogalapjaként az Szjt. 94. § (2) bekezdése határozható meg, amely szerint:

A szerzői jog megsértése esetén a szerző a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelhet.

Az eljáró tanács megítélése szerint a C. Társaság, illetve ügyvezetője nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható akkor, amikor az engedélyezési tervek módosítása során sem a B. Társaságtól, sem az A. Társaságtól nem kért engedélyt a terveik felhasználásához, illetve velük felhasználási szerződést nem kötött. Az engedélykérés követelményét az építész szakma belső normái is előírják [Magyar Építész Kamara Etikai-fegyelmi szabályzat 2011. 15. § (3) bekezdés]. A B. Társaság mint az eredeti tervek szerzői vagyoni jogok jogosultjának elmaradt haszna az a díj, amit az átdolgozás engedélyezéséért kérhetett volna (elmaradt licencdíj). Hangsúlyozza az eljáró tanács, hogy a felelősséggel kapcsolatos megállapítását kizárólag polgári jogi szempontból tette, a büntetőjogi felelősség megítélése kérdésében nem foglalhat – nem is foglalhat – állást.

A követelhető licencdíj szokásos mértékére az eljáró tanácsnak nincsenek konkrét ismeretei. Figyelembe véve mégis a feljelentő adatait, számítását és hivatkozását a Magyar Építész Kamara díjszámítási módszereire, a díj ebben az ügyben a 860 000 Ft + áfa összeget nem haladhatja meg.

III. Az eljáró tanács válaszainak összefoglalása

A) Az autóbusz-pályaudvar eredeti tervei vonatkozásában a szerzői jogi személyhez fűződő jogok jogosultjának N., a szerzői jogi vagyoni jogok jogosultjának a B. Vállalat, illetve jogutóda, a B. Társaság tekinthető.

- B) A C. Társaság által a módosított engedélyezési tervben szereplő építészeti megoldások egyrészét az A. Társaság, illetve tervezői által készített engedélyezési tervek átdolgozásának, másrészt a B. Vállalat eredeti tervei alapján megvalósult létesítmény tervei átdolgozásának minősülnek.
- C) A C. Társaság által elkészített engedélyezési tervek a B. Vállalat tervei alapján megvalósult épületet és az A. Társaság, illetve tervezői által készített terveket egyaránt érintik, és ezen korábbi tervek szerzői vagyoni jogosultjainak a szerzői vagyoni (átdolgozási) jogai egyaránt sérültek. Az A. Társaság és a C. Társaság által megvalósított átdolgozások feltétlenül szükségesek voltak, ezt a korszerűség követelményei és a jogszabályi környezet változásai kényszerítették ki. Más szerzői jog nem sérült. A C. Társaság által készített kiviteli tervek ugyanis – pusztán az eredeti engedélyezési tervek megvalósítását jelentő részükben – ugyanakkor az eljáró tanács megítélése szerint nem minősülnek az eredeti tervek, valamint az A. Társaság, illetve tervezői által elkészített engedélyezési tervek átdolgozásának. Az eredeti tervek lemásolása [többszörözése Szjt. 17. § a)] az átdolgozási cselekmény része volt, önmagában a tervek kiviteli, illetve hű rekonstrukciós célú felhasználása a beruházó tulajdonos joga.
- D) Az A. Társaság, illetve tervezői által elkészített engedélyezési tervek ugyanúgy a B. Vállalat eredeti tervei átdolgozásának minősülnek, mint a C. Társaság által készített módosított engedélyezési tervek. Más szóval az A. Társaság a rekonstrukciós engedélyezési tervek felhasználásával ugyanúgy sértette a jogutód B. Társaságnak az eredeti terveken fennálló szerzői vagyoni jogait, mint a C. Társaság. Az A. Társaság és a B. Társaság egymás között megállapodással rendezte az átdolgozott tervek jogait.
- E) A C. Társaságnak az engedélyezési tervek módosításához mindkét korábbi tervező szervezettől, tehát a B. Társaságtól, valamint az A. Társaságtól is kellett volna hozzájárulást kérnie.
- F) A követelhető licenccdíj szokásos mértékére az eljáró tanácsnak nincsenek konkrét ismeretei. Figyelembe véve mégis a feljelentő adatait, számítását és hivatkozását a Magyar Építész Kamara díjszámítási módszereire, a díj ebben az ügyben a 860 000 Ft + áfa összeget nem haladhatja meg.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Lukácsi Péter, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Legeza Dénes